

BUITEN

7^e JAARGANG N°. 27.

ZATERDAG 5 JULI 1913.

Schnabels.

Foto C. Steenbergh.

MOLEN AAN DEN LEK TE GORINCHEM.

INHOUD:

MOLEN AAN DEN LEK TE GORINCHEM. ILLUSTRATIE.	BLZ. 317
DE STERRENHEMEL IN JULI, DOOR A. A. N.	318
DE ZONNEVROUW, DOOR GASTON LEROUX (I).	318
DE „E. N. T. O. S.”, DOOR L., GEÏLLUSTREERD. BLZ. 320—321	
DE OLIFANTSTOR, (SLOT), DOOR J. H. FABRE, (VERTAALD DOOR J. H. PRINSEN GEERLIGS)	BLZ. 321
UIT DE LEKSTREEK, (III. VIANEN), DOOR C. VREEDENBURGH JR., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 322—324
OVERIJSELSCH E LEGENDES, I. DE WITTE WIVE VAN ESPELOO, (VERVOLG), DOOR JOSEF COHEN	BLZ. 323
GROEP VAN DEELNEEMSTERS AAN HET FRIESCHE FEEST OP DE TENTOONSTELLING „DE VROUW 1813—1913”, ILLUSTRATIES	325
ST. CRISTOPHER OF ST. KITTS, EERSTELING DER ENGELSCH WEST-INDISCHE KOLONIËN, (VERVOLG), GEÏLLUSTR.	326
DE INTERNATIONALE TENTOONSTELLING TE TILBURG. ILL.	327
DE KORENBLOEM, DOOR B., (GEÏLL.)	328
BEZOEK VAN KONINGIN WILHELMINA AAN DE TENTOONSTELLING TE SITTARD (ILLUSTRATIE)	328

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers **Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam**, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten.” Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

DE STERRENHEMEL IN JULI

HET volgende overzicht geeft den stand der Sterrenbeelden voor omstreeks 11 uur:

Zenith: Draak, Hercules, Lier, Zwaan;

Noorden: Kleine Beer, Giraffe, Lynx, Perseus, Wagenman;

Noordoosten: Cassiopeia, Cepheus;

Oosten: Andromeda, Driehoek, Hagedis, Pegasus, Ram, Vischen, Waterman;

Zuidoosten: Dolfijn, kleine Paard;

Zuiden: Arend, Pijl, Schild van Sobieski, Schorpioen, Schutter, Slangdrager (Ophiuchus), Steenbok, Vos;

Zuidwesten: Kroon, Slang, Weegschaal;

Westen: Boötes, Hoofdhaar van Berenice, Jachthonden, Maagd;

Noordwesten: Groote Beer, Draak, kleine Leeuw.

De Melkweg vormt te 11 uur een prachtigen boog van het Noordnoordoosten naar het Zuiden. Hij loopt zoals men weet den geheelen hemel rond, komt voor Nederland in het sterrenbeeld Argo, dat alleen in het voorjaar bij ons goed zichtbaar is, boven den horizon, doorloopt vervolgens het sterrenbeeld Eenhoorn, gaat tusschen de Tweelingen en Orion door naar den Wagenman, Perseus, Cassiopeia, Cepheus, Zwaan, Vos en Pijl, verdeelt zich in den Arend in twee takken, om zich eindelijk in den Schutter op te lossen in afzonderlijke heldere wolken. De helderste Melkwegdeelen, in den Zwaan en den Schutter, staan vooral 's zomers gunstig voor de waarneming, en laten nooit na, wanneer althans geen maanlicht hindert, de bewondering van den aanschouwer te wekken. Men zie het Juli-kaartje in de N. R. Ct., waarop de Melkweg ten ruwste door de twee begrenzingen is aangegeven.

Hoewel in de korte Julinachten het sterrenbeeld Perseus nog laag staat (in het Noordoosten), zoo zullen toch misschien de *Algol minima* van 18 Juli, even na middernacht, en 21 Juli (te 11 uur) wel kunnen worden waargenomen. Tijdens die minima wordt de ster bijna zoo zwak als haar buurman ρ Persei, die zij gewoonlijk ver in helderheid overtreft. Beide sterren zijn op het kaartje in de N. R. Ct. door een kringetje aangegeven, want ook ρ Persei is veranderlijk van lichtsterkte.

De tweede helft van Juli zijn er na middernacht gewoonlijk talrijke vallende sterren. Het zijn voorloopers van den zwerm der Perseiden; hun straalpunt bevindt zich ongeveer 20 Juli tusschen γ Andromedae en γ Cassiopeiae; het schuift aldoor naar het

Oosten op, en is 8 Augustus, als de zwerm het werkzaamst is, even ten Noorden van γ Persei te vinden, de ster die op het Juli-kaartje in de N. R. Ct. vlak boven α Persei staat. Zooals men weet worden de Perseiden als afval beschouwd van een heldere komeet, door Tuttle in 1862 ontdekt (komeet 1862, III).

In het eind van Juli zijn er, eveneens in den nacht, ook nog vallende sterren in het Zuidoosten te zien; ze bewegen zich meestal vrij langzaam in lange banen, die een straalpunt bij δ Aquarii hebben, en heeten daarom *Aquariden*.

Zodiakaallicht en *Gegenschein* zijn in Juli niet te zien.

De tijdsvereffening verandert deze maand heel weinig. De zon is in het begin van Juli 4, later 6 minuten bij de klok achter.

De aarde bereikt den 3en Juli het *aphelium* harer elliptische loopbaan, d.w.z. haar grootsten afstand tot de zon. De zonneschijf lijkt ons nu ruim 3 % kleiner dan in Januari, en wij ontvangen bijna 7 % minder warmte. Reeds herhaalde malen wees ik er op, dat hierdoor voor een bewoner van het Noorderhalfrond het verschil tusschen zomer- en winterwarmte eenigszins vermindert, terwijl het zich integendeel voor het Zuiderhalfrond verscherpt.

Mercurius kan waarschijnlijk wel in de eerste week van Juli als avondster gezien worden. De Oostelijke elongatie bedraagt dan niet minder dan 26° en de planeet gaat meer dan 5 kwartier na de zon onder.

Venus bereikt den 4en Juli als morgenster de grootste Westelijke elongatie van 46°. De schijf is dan een zuiver Laatste Kwartier. De helderheid gaat nu spoedig merkbaar verminderen; zoo ook de middellijn, die den 1en Juli 24", den 3ren nog maar 18" bedraagt. De omstandigheden voor de zichtbaarheid blijven echter de heele maand nog zeer gunstig. Half Juli komt Venus bijna 3 uren, begin Augustus zelfs ruim 3 uren vóór de zon op.

Mars komt langzamerhand uit de morgenschemering te voorschijn.

Jupiter is den heelen nacht in het Zuiden zichtbaar. Den 5en Juli staat de planeet in oppositie in het sterrenbeeld Schutter. De lage stand is wel een bezwaar voor de behoorlijke waarneming dezer merkwaardige planeet.

Saturnus is niet waarneembaar.

De komeet 1913 A is in een binocle zichtbaar geweest, maar neemt nu al vrij sterk in helderheid af. De beweging is vrij langzaam Zuid-Westwaartsch in het sterrenbeeld Hoofdhaar van Berenice.

A. A. N.

DE ZONNEVROUW

door GASTON LEROUX.

(I) (Geautoriseerde vertaling).

EERSTE BOEK.

I. DE GOUDEN ZON-ARM BAND.

HET schip was nog nauwelijks op de reede van Callas aangekomen, en nog niet eens had het de ankers laten vallen, of een zwerm van schreeuwende, lastige vletterlui bestormde het. De trappen, de hutten, de salons, alles was in eenige seconden vol met dit hinderlijk gespuis, dat zich gedroeg alsof het alle passagiers meenemen wilde. Oom François-Gaspard Orout (van het Instituut, afdeling Opschriften en fraaie letteren) had zijne koffers, welke al zijn wetenschappelijke documenten en waardevolle voorwerpen bevatten, met hechte hangsloten gesloten, en zat er nu op, zich verdedigend als een dolleman.

Het was tevergeefs, dat men hem aan het verstand brengen wilde hoe de stoomboot niet eerder dan na ruim twee uren tot aan de kade van de Darsena gesleept kon worden; hij klemde zich wanhopig aan zijn schatten vast, en zwoer dat niemand ter wereld ze hem ontrukken zou. Met het denkbeeld, zijn kostbare bagage aan die nietige schuitjes toe te vertrouwen, kon hij zich onmogelijk verzoenen. Een zeer groote jongeman, die in zijn gezelschap was, trachtte hem er toe over te halen. Deze jongeman, leek niet erg vreesachtig te zijn; hij verschrikte althans heel niet van den uitzinnigen toorn, welke zijn roekelooze voorstellen bij den grijsaard schenen op te wekken. Raymond Orout trok eens rustig onverschillig de atleten-schouders op en besloot zijn oom maar op het schip te laten om daar zijn eigen zaken in orde te brengen. Wat hem zelven echter betrof, hij had grooten haast om aan den wal te komen, en hij sprong in een der booten, welke dan, op zijn bevel, zoo spoedig de riemen roeien konden, hem naar den wal bracht.

Het was toen met een kloppend hart, dat Raymond het fabelachtige land nader komen zag, het Dorado van zijn jeugdige verbeelding, het land van het goud en van de legenden, Peru, nog iets, hetwelk hem, Raymond Orout, bij het naderen het hart sneller kloppen deed.

Geenszins teleurgesteld was hij door de eentonige aanblik van de kust. Het kon hem niet schelen, dat de stad zich vlak en vlakke der zee, en dat zij niet boven de golven de klokketorens en plagen te doen als gebaren van welkom aan de moede reizigers. Toen hij het havenhoofd voorbij voer, en hij de merkwaardige moderne havenwerken van de Muello Darsena zag, had hij, de jonge ingenieur, die pas de technische school verlaten had, er niet

de luttelste aandacht voor. Niets, niets van al wat hij hier om zich henen zag, kon zijne belangstelling wekken.

Op zijn verlangen, had de vletterman hem van uit de boot zoo ongeveer de plaats aangewezen, waar in de stad de Calle 1) de Lima wezen moest, en van dat oogenblik af was de blik van den jonkman voortdurend daarheen gericht. Toen hij aan den wal gestapt was, wierp hij den schipper een paar centavos toe, snauwde ongeduldig den hoop gidsen, tolken, commissionairs en pakjesdragers van zich weg, en liep zeer snel in de richting, waar, naar zijnen zegsman, de Calle de Lima wezen moest. Spoedig kwam hij daar aan; deze straat bleek de afscheiding te zijn tusschen de oude en de nieuwe stad. In het oostelijke bovengedeelte waren de handelswijken; men vond daar reusachtige pakhuizen langs de rechte, ruime straten geschaard, en onafzienbare rijen van Fransche, Duitsche, Engelsche, Italiaansche en Spaansche goederenmagazijnen. In de benedenstad, ter westzijde, was het een wirwar van enge, kromme stegen, kleurig en karakteristiek. De pilaren en de veranda's van beide kanten raakten elkaar bijna in het midden, zoodat er nauwelijks ruimte overbleef. In dezen doolhof van straten en stegen was Raymond binnengedrongen; hij ontmoette er vele Chineezzen, die behendig de zwaarste lasten droegen; hij zag er vele luie Indianen slenteren. Hier en daar stonden in de frissche schaduwen der straatjes deuren open van kleine rancho's 2) en matrozenkroegen. Het kwam den jonkman, die voordien toch nooit te Callao geweest was, alles zeer bekend voor. Vreemd was het, doch nooit aarzelde hij aan een plein of zijweg; telkens vond hij als vanzelf de juiste richting.

Ineens stond hij stil en een weinig verbleekend, leunde hij tegen den vervallen muur van een groot huis, waar de veranda gedeeltelijk openstond. Een vrouwenstem drong tot hem door; jong en klankvol, maar heel stellig van toon was deze stem, welke in het Spaansch met een onzichtbaren bezoeker sprak:

— Maar mijn beste mijnheer, zooals u wilt, zooals u wilt, maar voor dien prijs kunt u alleen phosphor-guano hebben, die niet meer dan vier procent stikstof bevat, of nog minder.

Dit gesprek, daar binnen in het huis, duurde zoo nog eenige minuten. Dan hoorde men een groet ten afscheid wisselen, en hoe een deur gesloten werd. Raymond, die al luisterend zeer ontroerd geworden was, deed nu eenige passen in de richting der veranda, en stak het hoofd vooruit. Hij bemerkte nu een jonge vrouw van een zonderlinge, eenigszins strenge schoonheid. Hare wenkbrauwen waren gefronst, het voorhoofd vertoonde een diepen groef, en het prachtig profiel leek niet zonder hardheid; deze gelaatsuitdrukking was er echter vermoedelijk eene van het oogenblik, wat geen verbazing wekken kan, indien men bedenkt met welk een ernstigen arbeid zij juist bezig was. Ze raadpleegde de groote kasboeken, en noteerde voortdurend lange cijfers in een klein schrijfboekje, dat met een gouden ketting om haar middel bevestigd was. Niets aan deze jonge vrouw herinnerde u de befaamde loomheid der Kreoolschen; en evenmin deed hare schoonheid, uitgenomen het zwarte welige haar, u aan de schoonheid van het Spaansche ras denken. Eer zou men kunnen zeggen, het kapsel van Carmen op het hoofd van Minerva, eene Minerva met blauwe oogen, de godin der wijsheid, en een uitnemende boekhoudster tevens.

Eindelijk lichtte zij het gelaat op.

— Maria-Theresia? . . .

— Raymond!

Ze liet een zwaren foliant vallen, die met een bons op den vloer terecht kwam, en schoot op het venster toe. Raymond greep hare handen vast en kustte die levendig. En zij lachte maar, lachte maar aldoor van blijdschap, van geluk, omdat hij zoo groot en zoo mooi en zoo sterk was, hij met zijn prachtige blonden baard, die hem wel op een gouden beeld van een Assyrischen god gelijken deed.

— En hoe gaat het in de guano?

— Nogal goed, hè. En hoe maakt u het? . . . Maar, we hadden u eerst tegen morgen verwacht.

— Ja, we zijn een dag te vroeg.

— En hoe maakt mijn lieve Jeanne het?

— O, mijn zusje maakt het best. Ze is een heele mevrouw geworden. Ze heeft al twee kinderen.

— En hoe is het in Parijs?

— Ja. . . de laatste maal dat ik er was, regende het knapjes.

— En de Sacré-Coeur?

— U begrijpt toch wel, dat we er nooit meer heen geweest zijn, nadat u. . .

— Ik hoor, dat ze hem gaan verkoopen.

— Jammer genoeg. Ik wilde wel dat ik zoo rijk was, dat ik hem terug kon koopen. Al kan ik alleen maar de kleine spreekkamer krijgen. . . . Dat hoekje, waar Jeanne en ik altijd op u zaten te wachten.

— Ik geloof het best. Maar. . . wat hebt u met je oom gedaan? Waar is die?

— Altijd nog aan boord. Hij wil zijn verzameling niet zolang onbeheerd achterlaten. Hij maakt nog maar steeds aantekeningen. En 'n ijver. Neen maar, 'n ijver! Als een natuuronderzoeker, die een nieuw Amerika heeft ontdekt. Maar. . . waar is de deur? Heer in den hemel, waar is de deur? Ik durf door het venster uw kantoor niet binnenkomen. Bovendien, ik stoor u wellicht bij uw werk?

— Buitengewoon, buitengewoon. Hier even den hoek om, wilt u? Dan is het de eerste deur aan uw rechterhand. Maar kloppen voor u binnenkomt, hoor.

Hij ging reeds. Aan zijn rechterhand vond hij een poort, die naar een groot binnenplein voerde, waar een drom van Chineesche koelies en Indianen in wild tumult zich verdrong. Vrachtwagens, daareven van de havens gekomen, ratelden onder het poortgewelf door; weer een massa andere karren, ledige, werden naar buiten gereden. Er was een lawaai van tegen elkaar aanstootende en hotsende en ten gronde geworpen kisten en vaten, een onstuimig gepraat, en geschreeuw en gejoel van voerlieden en arbeiders. Het stof, te allen kant omhoog gejaagd door dit vertier, dwarrelde op. Geestdriftig bedacht de jonge ingenieur, dat zij het was, die over dit alles het bevel vcerde. . . .

In de deur van haar kantoor vond hij haar staan. Op haar gelaat was een gelukkige glimlach.

Toen beiden naar binnen gegaan waren, sloot zij de deur achter hen. Toen stak zij haar voorhoofd naar hem uit, en ze zeide: Geef mij een kus.

Bevend kustte hij haar in heur haren. Het was de eerste maal. Zij was minder verlegen dan hij. En toen hij maar aldoor voor haar bleef staan, in een onzekere houding, haar onafgebroken aanstarend in een soort van koortsige geestesvervoering, en als een onnoozele bloed, geen woord te zeggen wist, was zij het wederom die zeide:

— We houden van elkaar, hè?

— Oh! deed de ander, terwijl hij zijn athletenhanden extatisch samenvouwde.

— En. . . waarom heb je me dat niet eerder gezegd?

— Is het dan al te laat? stiet de arme Raymond wanhopig uit.

— Neen, stel je gerust. Ik heb dezer dagen weer mijn vierden pretendent bedankt, don Alonso de Cuellar, de meest benijdbare partij van heel Lima, mijn beste Raymond. Mijn vader is woedend. . . . maar, dat is ook zoo, je hebt heel niet naar de gezondheid van mijn vader gevraagd.

— O, verontschuldig me, verontschuldig me. . . . Ja, dat is waar. . . . Je vader en de kleinen. . . . Ik. . . . ik weet niet. . . . ik had hen vergeten. . . . ik heb alles vergeten. . . . ik sta je maar aan te kijken. . . . ik ben dom, hè?

— Hij maakt het best, die lieve, goeie papa. Hij is uitermate verheugd, dat je gekomen bent, en vooral dat je oom gekomen is, want jij telt pas in de tweede plaats, jou moet hij op den koop toe nemen, arme jongen. O, hij is zoo gelukkig, dat hij een lid van het Instituut te logeeren heeft. Een maand geleden sprak hij al overal van die ophanden gebeurtenis. Zijn mond stond er niet stil over, in de club en in het aardrijkskundig Genootschap, waarvan hij nu onlangs tot secretaris is benoemd. Ach, hij heeft het druk! Neen maar, die vader van mij! Hij bemoeit zich nu voornamelijk met de archaeologie. Hij laat hier en daar en overal den grond omgraven om het gebeente van onze voorouders te vinden. En amuseeren, dat hij zich doet! Amuseeren! En niet alleen zich zelve amuseert hij, maar ook ons! Ik heb hem nooit zoo jeugdig en zoo opgeruimd gekend als thans. Als je hem zou kennen, dan hield je zonder twijfel veel van hem.

— Daareven zei je toch, dat hij woedend was?

— Nu, dat is ook waar! Heb ik den leeftijd niet om te trouwen? Eerstdaags word ik drie en twintig jaar, zeker, mijn beste, en dat is toch geen kleinigheid. Nu, en dan stelt hij vier aardige, rijke heeren achtereenvolgens aan me voor. En alle vier bedank ik ze. Weet je hoe ze mij in Lima noemen? De maagd van de zon.

— Wat wil dat zeggen?

— Mijn lieve tante Agnes en de oude Irene kennen alle legenden van dit land uit het hoofd; zij kunnen het u beter vertellen dan ik. Het schijnt zoo iets te beteekenen als de Vestaalsche maagd.

— Maria Theresia, nooit zal je vader, markies Christobal de la Torre, mij tot schoonzoon willen hebben.

— Geen dwaasheden. Mijn vader doet wat ik wil. Laat het maar aan mij over, hem te waarschuwen. Dit is alles wat je te doen hebt, mijn beste, en geef niet toe aan je verbeelding. Dan zal er geen roman worden afgespeeld, en over drie maanden trouwen we heel nuchter te San Domingo. Je zult zien, dat het zòd uitkomt.

— Maar ik heb geen geld. . . .

— Je hebt een goede gezondheid, wij houden van elkaar, en ik help je aan connecties. Je weet, dat er hier in Peru werk is voor een jong ingenieur. Je zult zien. Ik heb me reeds voor je toekomstig werk hier geïnteresseerd. Wij zullen samen naar Cuzco gaan.

— Maria Theresia, Maria Theresia! Wat houd ik van je, en wat ben ik gelukkig, dat ik het je zeggen kan. . . . Waarom hebben we dan toch in Parijs niet met elkaar daarover gepraat. . . .

— Omdat we het toen niet wisten. Je leeft bijna dag aan dag naast elkander; je ziet elkaar als vrienden, goeie kameraden. Dan ga je van elkaar weg. De afstand eerst. . . . de afstand en het gemis van elkaars bijzijn zijn het, die je zeggen, dat je van elkander houdt.

— O, ik wist het wel, vroeger, Maria-Theresia!

— Ja, maar ik heb het toch het eerste gezegd. Ik tegen jou.

Toen namen ze elkaars handen, en bleven zoo eenige oogenblikken onbeweeglijk zitten.

Ze zwegen.

(Wordt vervolgd).

1) straat,
2) hutten.

Foto E. van Elfrinkhoff.

GEZICHT VAN DE DE RUYTERKADE OP DE TERREINEN VAN DE „ENTOS”
AAN HET WATER HET Y-PAVILJOEN.

DE „E. N. T. O. S.”

EEN der aantrekkelijkste tentoonstellingen zeker van de vele, die in deze maanden aan landgenoot en vreemdeling zullen toonen, wat het Nederland van heden vermog op velerlei gebied, die tentoonstelling, welke met een zeer langen naam is gedoopt, de „Eerste Nederlandsche tentoonstelling op scheepvaartgebied”, waarvan dadelijk met graagte het korte „Entos” is gemaakt. Aantrekkelijk allereerst om hare ligging aan het IJ, de voedster van Amsterdams handelse-grootheid, al is het IJ hier en daar misvormd, teruggedrongen en al is Amsterdam niet meer de oude roemruchte wereldhaven uit den tijd, toen Barlaeus kon zeggen:

Wij, Amsterdammers, vaeren

Tot waer de Ganges loost zijn wateren in zee;

Al waer de wind ons voert, langs alle zee en kusten....

en al is de tijd voorbij, waarin dickwil 't seffens sooveel blancke seylen 't weeckgrondig IJ kwamen bepeylen als daghen zijn in 't jaer.

Die ligging ook dwingt den bezoeker al dadelijk in de vereischte stemming te komen voor het bezichtigen van een tentoonstelling op scheepvaartgebied: ze is slechts over het water te bereiken, hetzij men de speciale „Entos”-bootjes kiest, hetzij men na zich geërgerd te hebben over de ligging van het Centraal Station — en dat niet alleen omdat dit ons dwingt een omweg te maken — onder

den spoordam, waarmee men gemeend heeft haar, die als keizerin de kroon draagt van Europe, van haar geboorteplaats te moeten afsluiten, de de Ruyter-kade bereikt, om vandaar, waar de binnenvaart al haar levendigheid ten toon spreidt, op een der logge ponten naar de overzijde te varen.

Die overtocht op zich zelve is mooi en sluit prachtig aan bij wat de „Entos” den bezoeker straks vertelt: dat Amsterdam op scheepvaartgebied nog wel een woordje mee kan spreken. Over het breede water schieten vlugge sleepbootjes en nog vluggere motorbootjes en daaromheen een komen en gaan van zeilschepen, met hun wit-, grijs- en bruine zeilenpracht, van meer forsche stoombooten; en niet veel, maar toch hier en daar een enkele zee-kolossus, voortgetrokken door een daarbij zoo heel klein lijkend sleepertje.

Onmiddellijk aan het IJ, * * * op het terrein van het eertijds zoo bekende en zelfs in een straatlied bezongen Tolhuis, ligt het zoogenaamde IJ-paviljoen, door den architect van der Mey ontworpen en door de gemeente Amsterdam gebouwd. Het schijnt, dat hier pogingen in het werk zijn gesteld om Berlage's tienjarige schepping een zusje te geven; het is echter bij pogingen gebleven, want de muren zijn ternauwernood opgetrokken; erkend moet worden, dat de monumentale meerpalen aan weerszijden van den steiger een goed effect maken. Maar het gebouw is hier bijzaak: 't gezicht op het levendig havenverkeer en het silhouet van de hoofdstad, het strijkje, welks zoetvloeiende tonen tot hier doordringen en keur van spijs en drank vergoeden alles en maken het verblijf op de terrassen van dit onvoltooide Berlage-kindje, — dat in zijn binnenste keurige restauratie-zalen bevat, die door hun geringe hoogte u de illusie geven van fraaie scheepskajuiten, waar 't zoet is den inwendigen mensch te versterken zonder gevaar voor zeeziekte — tot een geheel bijzonder genot.

Een trap door het midden van het bouwsel voert naar den ouden Tolhuistuin, waar gelukkig vele boomen zijn gespaard gebleven, terwijl de tuinaanleg ietwat is verfraaid. In dit gedeelte van de tentoonstelling bevinden zich behalve een muzikant en eenige verkoopkiosken, die in de officieele catalogus fraai worden genoemd, waarom wij niet durven te zeggen, dat wij ze leelijk vinden, aan den rechterkant drie gebouwen, waarvan het middelste der drie, het eenig overblijfsel van het oude Tolhuis, alleen dadelijk opvalt, zij 't niet door zijn fraaiheid. De twee andere, eenigszins in 't groen verscholen, mag men niet voorbijgaan. Inwendig zijn ze de bezichtiging overwaard. En daar ze des avonds gesloten worden, verdient alleen reeds daarom een bezoek aan de „Entos” overdag aanbeveling.

Het eerste gebouw is het Paviljoen der Stad Amsterdam. En het is een vreugde, niet alleen voor den Amsterdammer, zooals een bekend en veelgelezen Rotterdamsch dagblad schreef, maar voor elken Nederlander, die boven bekrompen plaatsliefde verheven is, te bezichtigen, wat het inwendige van dit gebouw biedt. Op den wand der zaal, boven den ingang, leest men onder het wapen der stad o.a. de fiere woorden:

Te lande blinkt mijn kroon en wort alom gevreesd;

Waer uwe schildkroon blinkt, te water allermeest.

En een oogenblik denkt men: waartoe zoo herinnerd aan het glansrijk verleden!

Maar wat we dan verder te zien krijgen, stemt geenszins weemoedig, al schijnt ons het jubelende „de zee herwonnen” op een der dwarsbalken, die het gebouw schragen, ietwat overmoedig. Rondom langs de wanden wordt op duidelijke en pakkende wijze de toeneming van Amsterdams handel en scheepvaart op verschillend gebied aangetoond: de aanvoer van suiker in suikerbrooden, die van tabak door tabaksbalen, die van huiden door wagens, enz.; op alles is aangegeven het jaar en het totaal-cijfer. Verblijvend ook is de toeneming van het Rijnvaartverkeer, in beeld gebracht door modellen van Rijn-aken. Tegen den muur uitwerken.

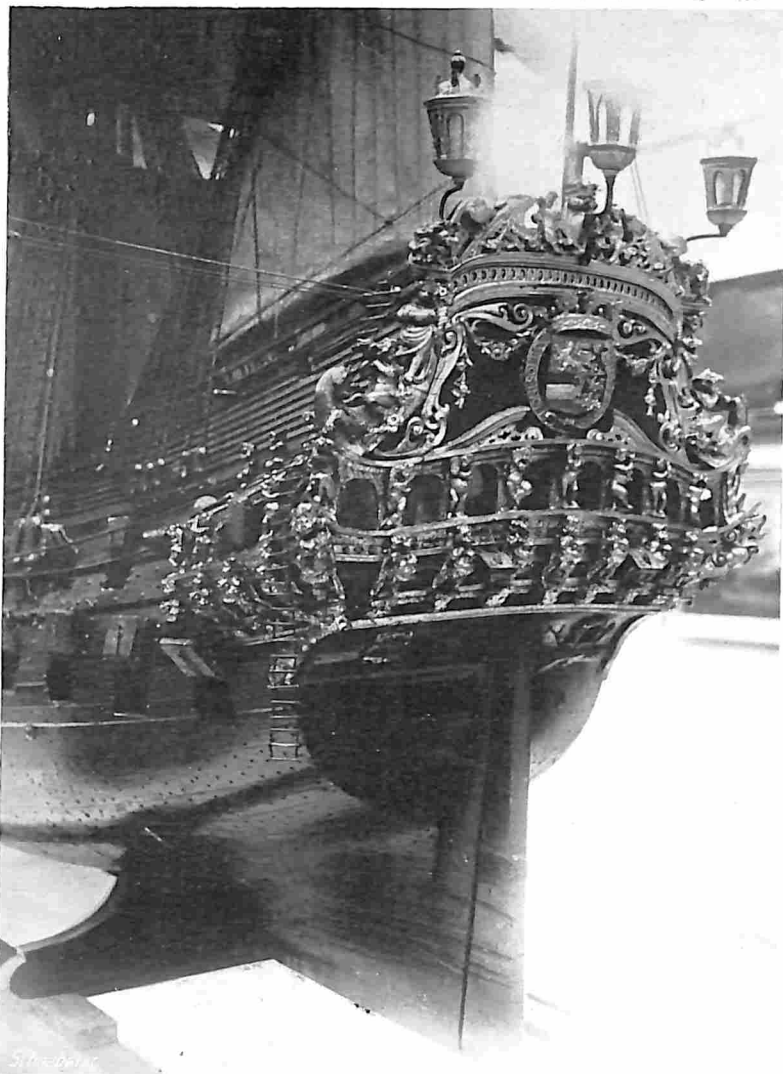

Foto B. Groot & Co.

SPIEGEL VAN HET MODEL VAN EEN OORLOGSSCHIP
UIT DEN TIJD VAN DE RUYTER, AFGESTAAN DOOR
DEN KEIZER VAN DUITSCHLAND VOOR DE „ENTOS”.

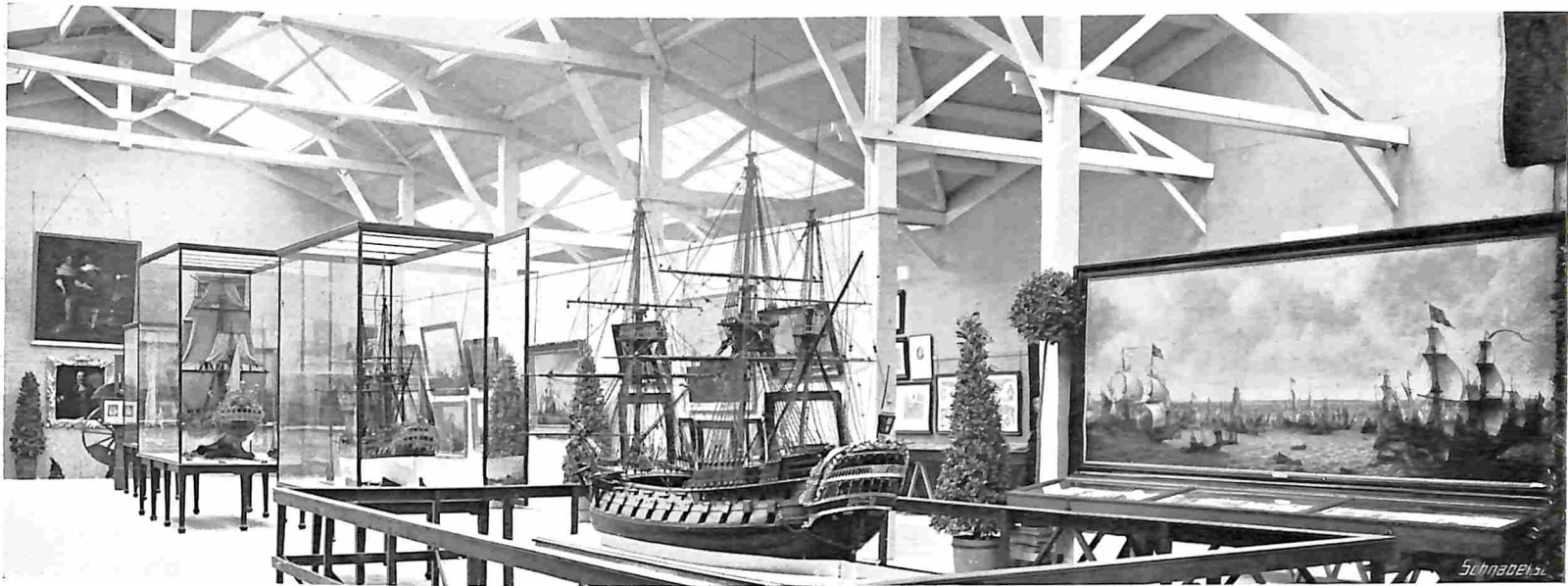

Foto B. Groote & Co.

IN DE HISTORISCHE AFDEELING VAN DE „ENTOS.”

EENIGE MOOIE SCHEEPSMODELLEN. 'T MEEST LINKS DAT VAN EEN AMSTERDAMSCH SCHIP VAN OORLOG, DOOR DEN DUITSCHE KEIZER AFGESTAAN. DAAR ACHTER HET TOUWSLAGERSWIEL, WAARAAN MICHEL DE RUIJTER DRAAIDE.

Een eigen, hoewel kleine historische afdeeling heeft ook dit paviljoen; we vinden er een aantal portretten van oude zeevaarders uitgevaren uit Amsterdam.

In het middengedeelte van het paviljoen is een vrij groote plaats ingeruimd aan den gemeentelijken gezondheidsdienst; we kunnen hier kennismaken met de maatregelen, waarmee de Amsterdamsche haven tegen pest, cholera enz. wordt beveiligd. De gezondheidsdienst schijnt uit de aardigheid ook de gele koorts mug aan te kweken; een vrij gevaarlijke liefhebberij, lijkt ons.

Warm doen in deze zaal de wandschilderingen van Hobbe Smit, die op gelukkige wijze het hedendaagsche Amsterdamsche havenleven in beeld heeft gebracht.

Dat de historische afdeeling uiterst bezienswaardig is en zeer uitgebreid, wie, die het verleden van ons volk kent, ons volk dat heeft overtroffen

.....als vorsten van de zee

Al wat er is van volk, dat haven heeft oft reë....

begrijpt het niet?

In deze afdeeling zijn allereerst schilderijen en teekeningen bijeengebracht, die een denkbeeld geven zoowel van de verscheidenheid als van de schoonheid der oud-vaderlandsche vaartuigen, o.a. vele van Willem van de Velde de Jonge, de schilder bij uitnemendheid van 't bedrijvig en strijdbaar leven te water in de 17e eeuw. Ook verschillende portretten van onze groote admiralen en van Jan Pieterszn. Coen sieren deze zaal. Verder valt op een penteekening van Willem van de Velde de Oude, voorstellende een krijgsraad vóór den Vierdaagschen Zeeslag.

Dan is hier een zoowel uit geschiedkundig- als uit kunst-oogpunt belangwekkende verzameling van scheepsmodellen bijeengebracht; we noemen hier slechts het model, door den Duitschen keizer voor deze tentoonstelling afgestaan, dat een volkomen voorstelling geeft van een oorlogsschip — waarschijnlijk de Hollandia, in 1665 te Amsterdam van stapel geloopt — uit den tijd van de Ruyter; drie andere vrij groote modellen geven een beeld van schepen der O.I. Compagnie.

Verder vinden we hier in groote verscheidenheid zeldzame kaarten en zeeatlassen, zelfs enkele uit het midden der 16e eeuw; de atlassen van Blaeu, die ook nu nog door hun zorgvuldige uitvoering en rijke versiering ieders bewondering wekken, ontbreken niet, evenmin als de zeeatlassen van de Van Keulens; ten slotte zien we hier voorbeelden van de journalen der oud-Hollandsche ontdekkers en zeevaarders.

En dan is er nog iets in deze zaal: een eenvoudig touwdraaierswiel, het wiel uit de lijnbaan van de heeren Lampsens, waar eens Vlissinger Michiel aan draaide, de kwajongen, die later der Staten Rechterhand zou worden.

Een indrukwekkende illustratie vormt deze historische afdeeling van het lied uit Valerius' Gedenck-clanck:

Waer dat men sich al keerd of wend
End' waer men loopt of staet,
Waer dat men reijst of rotst of rent,
End' waer men henen gaet,
Daer vint men, 't sij oock op wat ree,
D'Hollander end de Zeeuw:
Sij loopen door de woeste zee
Als door het bosch de Leeuw.

(Slot volgt)

L.

DE OLIFANTSTOR.

(Slot).

MET welk doel wordt die put gegraven, welk werk meer dan een halven dag vereischt? Waartoe dient die taaie volharding, als niet ver van 't steeltje met besparing van heel wat tijd en moeite, de priem 't gewenschte punt zou kunnen bereiken, de levens-

bron voor 't aanstaande wormpje, zou kunnen aanboren? De moeder heeft haar bijzondere redenen zich zoo uit te sloven: ze bereikt hierdoor de reglementaire plek, de basis van den eikel en meteen bereidt ze voor haar telg als eerste geschenk in het nieuwe leven, een lang zakje met smakelijk meel. „Niets dan beuzelpraat” hoor ik, menigeen zeggen. Neen, ik noem het veeleer belangrijke dingen, die ons spreken van de oneindige zorgen, die voorzitten bij de instandhouding van 't kleine, die getuigenis afleggen van een buitengewone logica, die de geringste kleinigheden regelt. Heeft de snuitkever derhalve hooge verdiensten als opvoeder, dan dient hij ook gewaardeerd te worden. Dit is ook de meening van den merel, die tegen 't einde van den herfst als de bessen schaarsch beginnen te worden, zich gaarne vergast aan 't diertje met zijn lange snuit. Heel veel zit er wel niet aan, maar 't is in elk geval een smakelijk hapje en weer eens iets anders als de wrange olijven, waaraan de koude eerst den fijnen smaak verleen zal.

Behalve de verdienste dezen vogel, de vreugde onzer bosschen, te trakteren, bezit de snuitkever nog deze, dat hij de al te groote productie van sommige planten weet te matigen. Evenals alle krachtige naturen, die hun macht waardig zijn, is ook de eikel edelmoedig; hij levert eikels bij schepels. En waar moet de aarde met die weldaden heen? Bij gebrek aan ruimte zou het woud zich zelf verstikken; het overdadige zou 't noodzakelijke vernietigen.

Maar juist op 't oogenblik dat de levensmiddelen in overvloed aanwezig zijn, komen van alle kanten liefhebbers opdagen, die zich haasten die overweldigende productie tot een kleiner volume terug te brengen. De veldmuis, een inwoner dezer streken, bergt zijn eikels op onder een hoop steenen, naast zijn matrasje van hooi. Een vreemdeling, de Vlaamsche gaai, komt van verre bij geheele troepen, ik weet niet hoe en door wie, gewaarschuwd. Eenige weken lang maakt hij pret in de eiken, betuigt zijn blijdschap door te schreeuwen, als een kat, die gewurgd wordt en reist daarop, na zijn zending vervuld te hebben, weer naar 't noorden af, vanwaar hij herkomstig is.

De snuitkever is ze echter alle voor geweest. Hij heeft zijn legsel aan de nog groene eikels toevertrouwd, die thans op den grond liggen, vóór hun tijd gebruind en met een rond gaatje doorboord, waaruit de larve is verdwenen na zich aan den inhoud te goed gedaan te hebben.

Weldra verschijnt de mensch in 't belang van zijn varken. In mijn dorp is het een gewichtige gebeurtenis als de omroeper tegen dien of dien dag de opening van den eikelooft in de gemeentelijke bosschen aankondigt. Den dag te voren, gaan de ijverigsten er al op uit om eens te zien, waar de oogst 't rijkst belooft te wezen. Den volgenden dag reeds bij 't kriecken van den dag is het gezin voltallig aanwezig. De vader slaat met een langen stok de vruchten van de hoogste takken; de moeder met een groot linnen voorschoot, dat 't haar vergunt tot in 't dichte struikgewas door te dringen, plukt de eikels af, waar ze met de hand bij kan en de kinderen rapen ze van den grond op. Op die manier vullen zich de manden, vervolgens de korfjes, ten slotte de zakken.

Na de vreugde van de veldmuis, van den ekster, van de snuitkever en zooveel andere, komt eindelijk die van den mensch, die berekent hoeveel spek hem zijn oogst zal opleveren, een vreugd die helaas, niet onverdeeld is, daar hij tot zijn verdriet merkt, hoeveel eikels daar op den grond liggen, die doorboord, bedorven voor hem geen waarde hebben. De mensch scheldt op den bewerker van die schade; volgens hem behoort het bosch hem toe en aan niemand anders; de eiken dragen vruchten alleen voor zijn varken.

Goede vriend, zou ik wel willen zeggen, de veldwachter is onmachtig, tegen den bedrijver dier euvelheden proces-verbaal op te maken, en dat is maar goed ook, want onze baatzucht, die geneigd is in den eikelooft niets te zien als een guirlande van saucijsjes, zou noodlottige gevolgen kunnen hebben. De eikel noo-

digd een gansche wereld op zijn vruchten. Wij maken ons van 't grootste deel ervan meester, omdat wij de sterkste zijn, ziedaar ons eenig recht.

Maar boven dat recht staat gebiedend de eisch van een billijke verdeling tusschen de verschillende verbruikers, die alle op deze wereld hun kleinere of grootere rol vervullen. Wanneer we er op gesteld zijn, dat de merel fluit en onze lente opvrolijkt, laten we er ons dan niet aan ergeren, dat de eikels vermolmen. Die toch maken het dessert van den vogel gereed, n.l. den snuitkever, het lekkere hapje, dat het kropje met voedsel en 't keeltje met zoete geluidjes vult.

We zullen den merel nu maar vrolijk laten zingen en tot het ei van de snuittor terugkeeren. We weten nu waar 't ligt: aan de basis van den eikel daar, waar de vrucht het zachtst is en 't meeste sap bevat. Hoe mag 't daar toch gekomen zijn, zoo ver van den mond van 't boorgat verwijderd? Een nogal kinderachtige vraag, 't is waar, maar die we toch niet onbeantwoord mogen laten: de wetenschap ontstaat uit kinderachtigheden.

Hij, die voor 't eerst een stuk barnsteen op zijn mouw wreef, en zag, dat er kleine snippers papier aan bleven hangen, vermoedde zeer zeker de electrische wonderen onzer dagen niet. 't Was niets dan een kinderspelletje, dat telkens hervat en op alle manieren onderzocht, een der geweldigste machten is geworden, die onze wereld beheerschen. Een goed opmerker mag nu eenmaal niets veronachtzamen: men kan nooit weten, wat 't meest eenvoudige feit eens zal openbaren. Ik herhaal derhalve mijn vraag: hoe komt 't eitje van de Olifantstor zoover van de opening te liggen?

Hij, die de ligging van 't eitje niet kent, maar wel weet, dat de larve den eikel eerst bij de basis aantast, zou hierop ten antwoord geven: het eitje wordt aan den ingang van 't kanaal gelegd, komt daar uit, 't wormpje kruipt daarop door den gang, door de moeder geboord, en bereikt zodoende van zelf het verwijderde punt, waar 't voedsel voor de eerste levensdagen te vinden is.

Voor ik hieromtrent andere gegevens had verzameld, was ook ik deze meening toegedaan, maar weldra zie ik, dat ik gedwaald heb. Ik pluk den eikel, dien het wijfje even te voren verlaten heeft, na een oogenblik het eind van 't achterlijf tegen de opening van 't kanaal gedrukt te hebben. Naar alle waarschijnlijkheid moet het eitje nu aan den ingang vlak bij de oppervlakte liggen. Welnu, het is er niet; ik vind het juist aan 't andere einde der galerij; het is, om zoo te zeggen, als een steen op den bodem van de put gevallen. Maar dit is ondenkbaar: vooreerst maakt het uiterst nauwe kanaal, met afval verstopt, een dergelijke afdaling onmogelijk en bovendien staat het vruchtsteeltje nu eens rechtop dan hangt het naar omlaag en zou de val in den eikel, een opstijging in een tweeden zijn.

Men wil dit verschijnsel ook nog wel eens op de volgende wijze verklaard zien. De koekeek, aldus redeneert men, legt zijn ei in 't gras, onverschillig waar; hierop neemt hij het in den bek en deponereert het aldus in 't nauwe nest van den grasmusch. Zou nu de snuitkever niet evenzoo handelen en zich van zijn snuit bedienen, om 't eitje aan den voet van den eikel te brengen? 't Beest heeft geen ander werktuig tot zijn beschikking waarmee hij deze schuilplaats zou kunnen bereiken.

En toch laten we ten spoedigste ook deze zotte verklaring verwerpen. Nimmer legt de kever zijn eitje open en bloot om het daarop in den bek te nemen; het teere kiempje zou onvermijdelijk breken, als het gestuwd werd in een zoo nauw, bovendien nog half verstopt kanaal.

Iedere lezer, die op de hoogte is van den lichaamsbouw van de snuittor, zal moeten toegeven, dat ik met het geval een weinig verlegen raak. De sabelsprinkhaan draagt een zwaard, een instrument, dat in de aarde dringt en de eitjes op de gewenschte diepte deponereert, de Leucopsis is toegerust met een legboor, die dwars door 't bouwwerk van de Chalicodoma dringt en 't eitje brengt in den cocon der sluimerende larve, maar hij, de olifantstor heeft niets van die zwaarden, die dolken, die lardeermessen; hij heeft niets aan 't eind van 't achterlijf, absoluut niets. En toch heeft hij dit achterlijf slechts tegen den rand van den put te houden om 't eitje onmiddellijk op den bodem te krijgen.

Gelukkig, dat de anatomie ons den sleutel van dit anders onoplosbare raadsel aan de hand kan geven. Ik snijd het lichaam

van 't wijfje open en wat mijn oog thans ziet, vervult me met groote verbazing. Ik zie daar een zonderling werktuig, een roode, hoornachtige stijve paal, die de heele lengte van 't lichaam in beslag neemt; ik zou het bijna een boor noemen, zoo sprekend gelijkt ze op die van den kop. Het is een buis, niet dikker dan een haar, aan 't vrije uiteinde een weinig trompetvormig verwijd, aan 't beginpunt tot een eivormig blaasje opgezwollen. Dit is het leg-instrument, van gelijke lengte als de boorpiem. Even diep als deze indringt, even diep kan deze eiersonde, deze inwendige bek, indringen. Als de kever zijn eikel bewerkt, kiest hij het aanvalspunt zóó, dat de beide, elkaar aanvullende instrumenten het gewenschte punt, den voet van de vrucht, kunnen bereiken.

Het overige is thans duidelijk. Is het werken met de drillboor afgeloopen en de galerij klaar, dan keert het wijfje zich om en legt het eind van 't achterlijf tegen de opening. Ze ontbloot haar inwendig mechanisme, dat zich zonder moeite een weg baant door den lossen afval in 't kanaal aanwezig. Niets komt er van te kijk, noch nu, noch wanneer het, nadat 't eitje op zijn plaats is gebracht, weer zorgvuldig op de oude plaats wordt opgeborgen. Het werk is volbracht, de legster gaat heen, zonder dat we iets van haar geheimpjes te weten zijn gekomen.

Had ik geen gelijk met te volharderen? Een oogenschijnlijk onbelangrijk feit heeft me zoo even onomstootelijk bewezen, wat me de *Larins* 1) reeds deden vermoeden. De Olifantstorken hebben een inwendige sonde, een buikboor, die uitwendig niet te zien is, ze bezitten in de geheimzinnigheden van het abdomen iets dergelijks als de sabel van den sprinkhaan en 't lardeermes van de sluipwesp.

J. H. FABRE,

Overneming verboden. (Vert. door P. G.)

1) *Larins* zijn snuittorren van het geslacht *Larinus*.

UIT DE LEKSTREEK.

III. VIANEN. 1)

LANGS de Lek liggen tal van plaatsjes, waarvan men de namen in oude kronieken en geschriften van de middeleeuwen en zelfs daarvoor aantreft; plaatsjes, wier voornaamste geschiedenis zich in die tijden afspeelde, die destijds zelfs eenige beteekenis hadden, doch in den verderen loop der historie een minder belangrijke rol vervulden, niet meekonden en in latere eeuwen als „stille, rustige plaatsjes” bekend bleven. Toch hebben de meesten dezer stadjes wel iets eigens. Al is het geen feit van gewicht, geen overweldigend heldhaftige daad, al zijn het geen overblijfselen van treffende architectonische schoonheid, zooals bij vele oud-Hollandsche plaatsjes, er is dikwijls wel iets uit de geschiedenis op te diepen, dat minder algemeen en daardoor karakteristiek is.

Vianen is een voorbeeld van dit genre oude stadjes. Stil. Pretentie-loos. En toch interessant. In de bescheiden resten van vroegeren bloei is nog voldoende stof aanwezig, die de aandacht waard is, al was de rol die het in den loop der jaren in de historie speelde op het tweede plan.

Vianen is eeuwen lang de zetel geweest van het beroemde geslacht der Brederode's. Eerst wonende op het algemeen-bekende slot in Kennemerland, brachten de Brederode's in 1418 hun hofhouding over naar het slot Batestein nabij Vianen. Walraven, de 17e heer van Brederode, huwde toen met Joanna, erfdochter van Vianen en Ameide. Die overplaatsing is een bewijs voor den bloei van Vianen, want voornamelijk door de grootere welvaart en de hoogere inkomsten van de bezittingen van Joanna, verwisselde Walraven de duinstreek voor het waterland, waaruit Vianen rees.

De geschiedenis van Vianen is één met die der Brederodes, is geheel afhankelijk van de daden der opeenvolgende heeren van Batestein. Werden de Brederode's in twisten gewikkeld, werd er strijd gevoerd, Vianen werd erin betrokken. Rumoerde het feestgejuich, klonk er schetterende muziek bij de ontvangst aan doorluchtige gasten, het kleine Vianen genoot tijdelijk een grootere welvaart dan de landbouw en visscherij het doorgaans brengen konden. Batestein toch beheerschte Vianen geheel. Niet door

1) Verschillende bijzonderheden uit de hieronder volgende beschrijving zijn ontleend aan [het boekje van Ds. F. D. J. Moorrees „Aan de oevers van Lek en Linge”

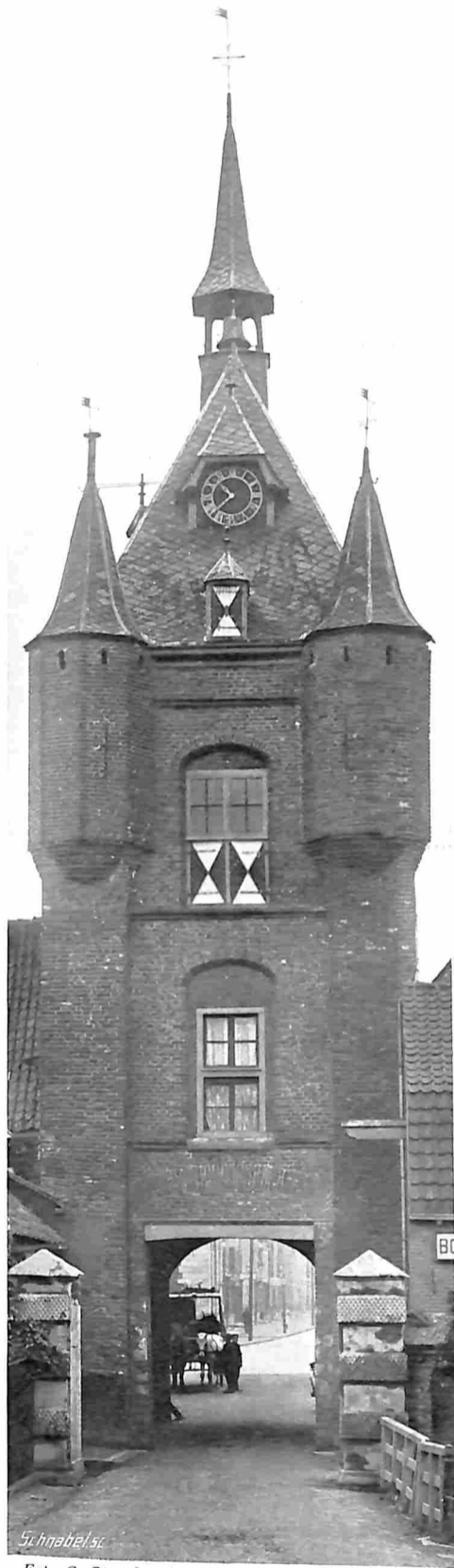

Foto C. Steenberg.

DE LEKPOORT TE VIANEN.

Foto C. Steenberg.

VIANEN. GEZICHT OP DE HERVORMDE KERK.

schoonheid muntte het slot uit, wel door uitgestrektheid. Het stond er als een somber en dreigend complex van gebouwen. Rondom grachten en torens op de hoeken. Een dier torens stak boven alle anderen uit: de S'nt-Paul of in den volksmond Simpól. Het slot zelf moet ontzaggeijk groot geweest zijn. Behalve de buitenpoort, waardoor men op een groot voorplein kwam, voerde een binnenpoort, ook al met een toren voorzien, naar een binnenplein, waarop het hoofdgebouw verrees. Twee groote zalen, twee eetzaalen en een serie spreek-, slaap- en eetkamers vonden daarin plaats. Daarachter rangschikten zich de woningen der domestieken, keukens, kelders, koetshuis en stallen, terwijl er dan nog ruimte was voor een tuin en „wandeldreven”. Op het raadhuus is nog een inventaris aanwezig van 25 *foliobladzijden*, omvattende alles wat op het slot aanwezig was.

Zóó heeft het slot de aanvallen in de middeleeuwen doorstaan. De 80-jarige oorlog veranderde het uiterlijk aanzien reeds doch in 1697 vernielde een hevige brand een groot gedeelte. Helaas volgde geen herstelling of wederopbouw. Een prentje uit 1749 toont het geheel anders: half gesloopt, ingekortte toren, „gemoderniseerde” voorpoort. En in het begin der 19e eeuw (voor het laatst in 1829) zijn de laatste overblijfselen voor afbraak verkocht....

Een gewichtige rol heeft dat enorme slot in de geschiedenis niet gespeeld. Het heeft verschillende Brederode's binnen zijn muren zien opgroeien en ondergaan; allen hun plaats innemende in de historie van ons land. Daaronder zijn een Jonker Frans, de avonturier, de eierzuchtige, de dappere, die in 1488 Rotterdam vermeersterde aan het hoofd der Hoeksche edelen. Ware het lot hem verder gunstig geweest, ware hij niet op jeugdigen leeftijd aan bekomen wonden overleden, dan zou hij wellicht de grondvester van een regeerend vorstenhuis geworden zijn.

Daaronder is ook een Hendrik van Brederode, over wien zoo verschillend geoordeeld wordt; een figuur, waarvan Groen van Prinsteren zegt: „zijne zeden waren los en verkeerd, zijn bekwaamheid middelmatig”, terwijl M. C. van Hall hem „den medegrondlegger der vrijheid” noemt en zijn karakter als rondborstig en standvastig prijst. De

historische feiten wijzen er inmiddels op, dat Hendrik van Brederode in de woelige dagen van 1567 Vianen versterkte en tot een middelpunt van besprekingen maakte. Een oud Dagregister, denkelijk van de hand van een huisbediende van Batestein geeft de volgende bijzonderheden:

1567. LXI I. den IV Aug. was Mijnheer den prinche van Oraengen tot Vianen mit zijn vrouw, Moeder, zijn broeder graef Lodewijck en graef Hendrick ende verschydenen edelluyden.

LXVI. Den XXIX Maart quam Graef Lodewijck tot Vianen en den XXXI daarna reysde hij mit mijnheer van Brederode na Bruissel.

Den XX April quam mijnheer de St. Aldegonde te Vianen bij mijnheer van Brederode.

Den XVI Sept. lyet mijnheer van Brederode die stadt van Vianen bezichtigen om te fortificeeren.

Den I Oct. geschiedde de eerste predicatie te Vianen bij eenen genaemt Jacobus, die te Cuylenborch predicte.

Den XVIII Oct. quam mijnheer de Prinche en graef Lodewijck te Vianen.

(Slot volgt).

C. VREEDENBURGH JR.

Overneming verboden.

OVERIJSSELSCH E LEGENDES.

I. DE WITTE WIVE VAN ESPELOO.

(Vervolg).

„HAHAHA!” lachte ze zachtjes. „Hahaha! Hoe langer jij je zult verweren, hoe meer ik je zal omstrikken met mijn handen. Goida's vader heeft gestreden evenals jij. Hij was een arme jongen in zijn tijd, en hij wist, dat ik het goud... goud... goud had. Ik joeg hem na op den rand van den witten grond, maar hij liep sneller dan ik, toch wist mijn stem hem te bereiken... avond aan avond... Hij bleef niet thuis, dat was me een bewijs, Gait, dat hij me zocht, al ontvluchtte hij me. Eens te middernacht, bijna op het uur, dat mijn macht zou worden gebroken, struikelde hij — en ik greep hem vast, half met en half tegen zijn wil. Ik gaf hem het goud... goud... goud... en de knods, dien hij in zijn hand draagt — zoolang hij de knods bij zich heeft, verontrust hem zijn geweten niet. Zoekt dan niet iedereen zijn vriendschap? Is hij dan vorige week niet uitgereden met honderd ridders uit het bisdom, mede met den graaf van Gelre, en machtige baronnen? Ze hebben hem behandeld, of hij een was van de hunnen. Ze zeggen, dat hij tot ridder zal worden geslagen en op den Breeden Belt een kasteel zal bouwen... Denk daar eens aan, dat je later in 't kasteel zult wonen, en vriend zult zijn van alle ridders — van den baron, voor wien je nu moet zwoegen, door het goud... goud... goud...”

Des morgens stond Gait op, om aan het werk te gaan, en loom liep hij den weg naar het Kloosterland, dat uren ver weg was, dichtbij het huis waar Goida's vader woonde.

Hij had het geheele Zand over te steken, vóór hij den vruchtbaren grond naderde, en hij liep moede en met gebogen hoofd,

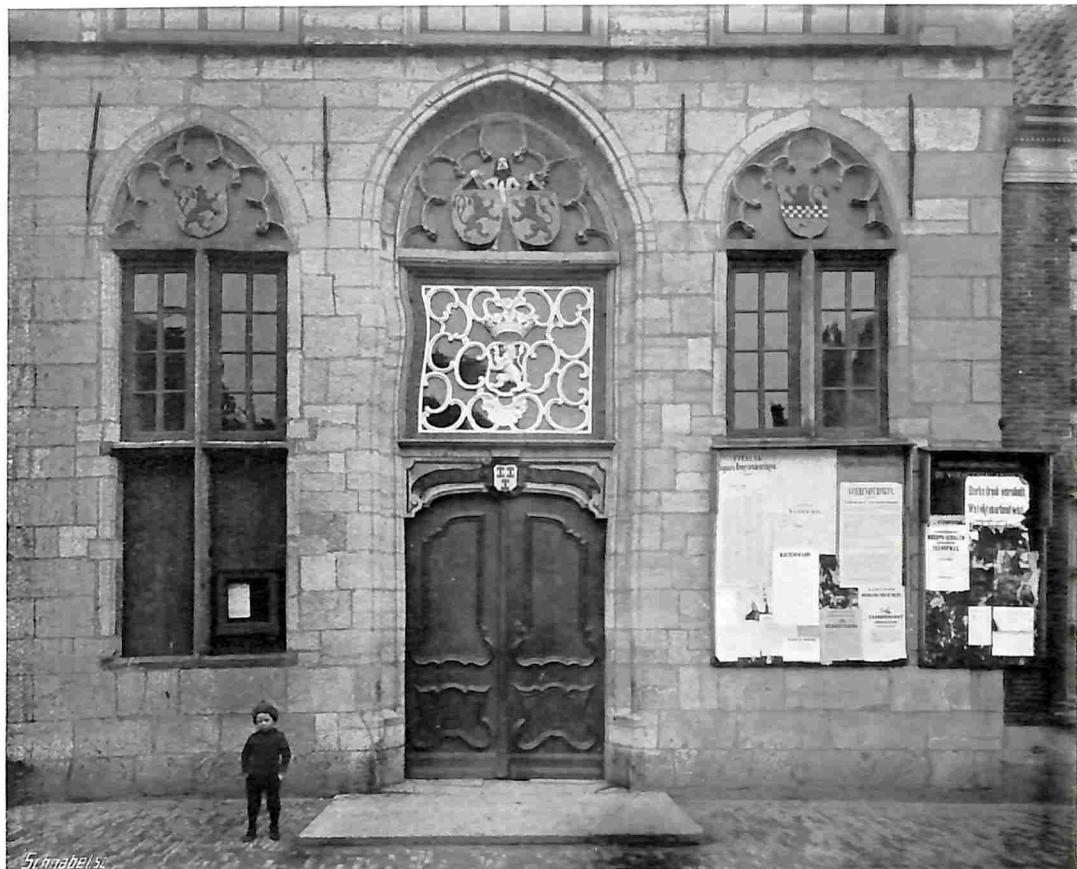
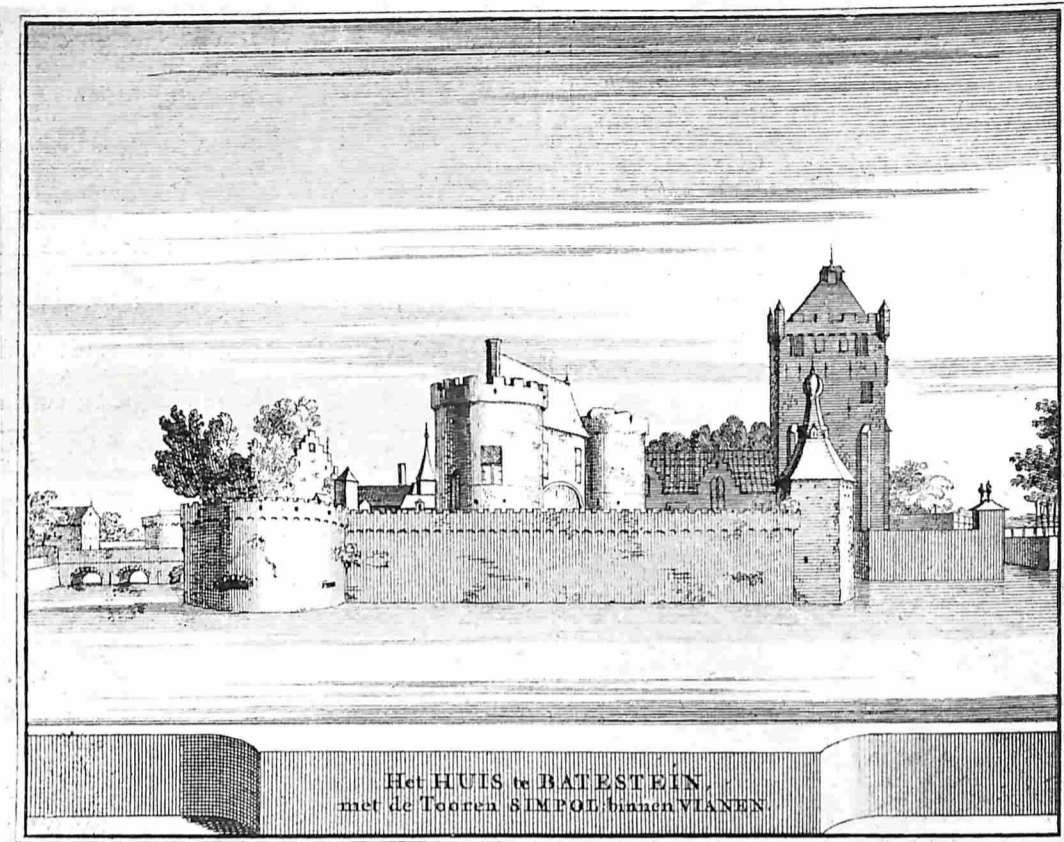

Foto C. Steenberg.

VIANEN. VOORGEVEL VAN HET STADHUIS, BENEDENGEDEELTE.

Het HUIS te BATESTEIN,
met de Toeren SIMPOL binnen VIANEN.

om de heide niet te zien, waar de verschrikkelijke witte wive des avonds joeg.

Toen hij het Kloosterland wilde betreden, klonk er een stem ergens in zijn bloed, op dezelfde plaats, waar vroeger zijn geweten had gefluisterd, als hij de witte wive had zien rijzen uit haar hol. Vroeger als zijn hart maar even begeerig klopte, was daar een stem geweest, o! zoo stil, o! zoo onhoorbaar voor anderen, voor hem alleen verstaanbaar, die sterker was dan zijn begeerte. Thans was die klank verdrongen door een ander geluid, en zijn bloed was koud — door de nevelen van de witte wive verkild.

Het was oude Mineke, die sprak.

„Ga vandaag niet naar het kloosterland, ga Goida zien, ze wacht je bij de rivier waar zij altijd is, als jij werkt, Gait. Ze draagt een lichtblauw kleed, en 't goud.... goud.... goudblonde

Foto C. Steenbergh.

OVERBLIJFSELEN VAN KASTEEL BATENBURG
BIJ VIANEN.

haar stroomt in golven langs de blanke hals. Ze zal je met een glimlach wachten, door dien glimlach zul je alle leed vergeten. Je vingers zullen zachtjes glijden langs haar haren van goud... goud... goud.... Waarom zou je werken?"

Hij verliet het kloosterland, hij volgde den slingerenden weg naar de rivier. En, zooals de stem in zijn bloed het hem had beloofd, hij vond er het jonge meisje in lichtblauw kleed en het goudblonde haar stroomde in golven langs den blanke hals. Ze wachtte hem met een stillen glimlach, en door dien glimlach vergat hij alle leed. Zijn vingers gleden zachtjes door haar haren van goud, en den geheelen dag werkte hij niet. De stem, die in den uchtend tot hem had gesproken, zweeg, zoolang hij naast haar zat en eerst, nadat hij was opgestaan, bemerkte hij, dat hij dien klank met zich had te dragen op zijn huisgang. Hij nam haastig afscheid, want hij vreesde de schemering met haar sluiers en geheimen, en hij keek niet om, zoo vlug zocht hij den weg.

Hij was echter gedwongen stil te houden, waar de heide botst tegen 't vruchtbare land.

Goida's vader stond voor hem, de knods wiegelde weder in de forsche hand. „Heb je het goud, dat je moet medebrengen?"

Gait zweeg treurig.

„Heeft de witte wive geen goud meer?" spotte de oude boer, terwijl hij den knods uitstrekke tot vlak vóór Gait's gelaat. „Is ze armer geworden, de witte wive van Espeloo, dan in mijn dagen? Goudgeld gaf ze me destijds, voor den Duitschen Keizer in Italië gemunt. Nog zie ik het voor me, nooit had ik zulk een rooden schijn gezien. Als ik mijn oogen sluit, doemt de kleur op voor mijn oogen, en ik zie haar nog liggen in haar hol, voorovergebogen, uit het zand gravende het goud".

„Goud.... goud.... goud", zong het na in Gait's ooren.

„Onmetelijk diep is de kuil, waar de witte wive de munt bewaart, en nog iederen morgen verzamelt ze nieuwe schatten. Zou de witte wive van Espeloo geen goud meer hebben?"

Hij zwaaide woest de knods.

„Kom niet meer hierheen, zet geen schrede meer over het Kloosterland naar de zijde van den IJssel vóór je me geld kunt bieden. Het is de laatste maal, dat ik je duld".

Zwijgend liep hij terug en keek niet eenmaal meer om. Gait bleef treurig op den weg staan, en wist niet, waarheen hij zich moest wenden, om zijn schaamte te ontvlieden. Ragfijn prikkelde de stem zijn bloed.

„Meen je dan, Gait, dat je Goida zult kunnen krijgen zonder goud? Vanavond wacht ik je in de groeve bij de hut, zachtjes zal ik je roepen.... luister naar me, Gait".

„Ik kan niet, ik mag niet, witte wive! zoek andere buit. Witte wive! als je me nadert, zeg ik het lied, want ik ben bang voor je scherpe klauwen".

„Mijn klauwen zijn scherp, maar even duurt de pijn — en morgen vroeg graaf ik in 't witte zand van mijn hol. Daartusschen ligt het roode goud.... goud.... goud.... ik heb gezien, hoe de menschenkinderen ernaar grepen, zooals ik ook grijp met mijn klauwen. Zul jij anders zijn, meen je? Welneen! welneen! Jou wil ik hebben, omdat je gespot hebt met mijn macht. Honderdmaal meer goud.... goud.... goud.... zal ik je geven, dan ik ooit een ander mensch gegeven heb. En als je me niet wilt volgen, zul je slapeloos blijven, angstig voor de dromen, waarin ik je zal verschijnen. Je weet, wat ik vermag, in slaap en droom. Ik waarschuw je, slaap niet meer — nooit meer".

Hij liep naar de heide, sneller dan hij ooit gegaan was. Vóórdat de zon de schaduwen der aarde had verlaten, voordat de schemering de vlakte kon omsluieren, wilde hij thuis zijn, opdat hij de witte wive niet behoefde te vreezen. Toen hij haar holte naderde, was het nog vol daglicht, al aarzelde reeds de avondvaagheid aan de hoge, blanke poorten van den horizon. Het scheen, of de kuil onbewoond was; alleen was het, of er een brug van purperen gloed over was gebouwd, plank aan plank en schraag aan schraag van louter, breed zonnelicht, en of er schaduwen kabouters over dansten. Gait kon het zich niet voorstellen, dat ooit door die brug heen een nevel zou kunnen rijzen, en dat die nevel de witte wive was.

Hij zou haar echter zien, ook dien avond.

Want het daglicht week, en de purperen planken en schragen werden van purper rood, van rood rossig, van rossig vaagblauw en de schaduwen kabouters verlengden zich met nevels en duister verder en verder, en uit de verre Ruilen, van Holten en de Diepe Helle stegen al witte wiven: uit de groeve van Espeloo, lachend, kwam op de machtige, haar wratten spreidden een blauwachtig licht, even stond ze stil, ze wankelde naar zijn richting....

Hij, dapper, zeide:

GROEP VAN DEELNEEMSTERS AAN HET FRIESCHE FEEST VAN EEN MAAND GELEDEN, DAT 10 JULI A.S. HERHAALD WORDT, OP DE TENTOONSTELLING „DE VROUW 1813—1913”. DE JONGE FAMKES „DY 'T SA BLIER EN SA TSEP BINNE YN 'T FRYSKÉ LÂN”. (PIETER JELLES).

„Old, old Mineke,
Ik goa met oe neët met
Ik heb mien zinnen en minnen
Op ander mèken ezet”.

„Vanavond niet”, spotte ze, dreigde ze. „Je zult van mij rust hebben, want ik jaag vanavond op zekere buit, en ik heb het gelezen in de sterren.... dat eerst in den winter.... je zwakker zult zijn dan jezelf — en mij zult behooren. Ik wacht tot den winter. Alleen in den nacht zal ik me over je heenbuigen. Dat beloof ik je”.

Ja, ze wist het wel, de witte wive van Espeloo, dat Gait bang was voor den slaap, waarin zij haar gift onbemerkt kon strooien. Slapeloos was hij al dien tijd; met wijd-open oogen staarde hij naar het duistere riet, boven zijn hoofd, en zag, hoe de hekse-nevel er gleeed, ijl en toch zoo duidelijk, als was ze vleesch en bloed.

Hij was niet meer tot werken in staat. Hij durfde niet in de nabijheid van het Kloosterland te komen, want hij vreesde Goida's vader, die geholpen werd door zijn vijandin, de witte wive. Hij zwierf als een vagebond over de heide, nooit kwam hij meer tehuis, daar hij niet in de nabijheid der groeve wilde komen. En vreemd! ook zou hij het niet gewaagd hebben met Goida te spreken... De stem van zijn geweten zeide hem, dat hij haar niet waard was, omdat hij naar den winter verlangde, die hem zijn noodlot zou brengen.... en hij de klauwen der witte wive voelen zou.... om het goud.... goud.... goud....

En daarna? Hij besloot er niet over te denken. De witte wive had toch gezegd, dat niemand hem vragen zou, hoe hij het geld had verkregen?

Dorre bladeren vielen er in het najaar, ze ritselden langs de vlakke wegen in dolle warreling, ze dansten, gezweept door den eersten Oostenwind, over de heide. De wolken, zwaar, werden als één oneindige last naar de laagte gedrongen, ze goten felle stralen regen neer over de eindeloos-droevige aarde.

Toen, eensklaps, werden ze van de lucht geveegd, in één nacht.

GROEP VAN DEELNEEMSTERS AAN HET FRIESCHE FEEST OP DE TENTOONSTELLING „DE VROUW 1813—1913”.

De zon brak den volgenden uchtend jubelend door, en strooide in eenige uren een zegenrijke warmte door de wereld. Nog eenmaal kwinkelden de vogels; ja, nog late bloemen bloeiden.

Dien avond, zoodra de laatste glans der zon getemperd werd en alleen de lucht nog deed nagloeien, sloeg de winter het onbeschermd land binnen, met een koude, tot dusver ongekend. Tot in hooge atmosferen werd de lucht bevroren, en geen warmte kon den volgenden dag dringen door de kilte alomme.

Twee etmalen vroomde het.

Den derden dag zwaaide de sneeuw uit den egaal-grijzen hemel, en Gait wist, dat de winter was begonnen, en zijn vonnis nabij was. Wel trachtte hij nog de groeve van oude Mineke te ontwijken, van verre hoorde hij echter haar stem, die warm zijn bloed deed trillen, en alle koude van zijn lichaam nam.

Al meer en meer naderde hij de kuil. Den twaalfden avond was hij al zóó dicht bij haar, dat hij haar kon zien, temidden der hoog-gestapelde sneeuw. Ze lag doodstil, halverwege kwam ze uit de groeve, haar oogen lichtten in zijn richting met een fellen glans. Hij werd gelokt door dien gloed, hij kon zich het lied niet meer herinneren, dat hem van haar macht kon bevrijden. Haar klauwen hield ze naar hem uitgestrekt, van verre klonk haar stem tot hem over in wilden trots.

„Morgen jaag ik je na over de heide... hoe snel je ook gaan kunt... uitglijden zul je over de sneeuw... en ik zal je grijpen... Hoe ik me als altijd verheug in den woesten ren — want een witte wive grijpt haar slachtoffer niet ineens, maar jagen wil ze hem. Ik ben de witte wive van Espeloo, de machtigste van allen, en ons aller meesteres, de witte wive van Lochem, heeft het ons zoo geleerd. De jacht op een vervallen menschenziel is ons heerlijkste genot. Morgenavond zal ik den geheelen horizon rondlopen, tot ik je zal vangen. Mijn zegegang zal achter je klinken als 't huilen van den storm.

Tot morgen, Gait, tot morgen”.

Ze dook onder de groeve, achter de heuvelen van sneeuw. Ze bleef verscholen den volgenden dag, maar in den vroegen avond rees ze al en dreigend strekte ze haar magere armen uit.

„Loop, Gait”, riep ze, „loop, loop”.

(Wordt vervolgd).

JOSEF COHEN.

Overneming verboden.

St. Christopher of St. Kitts, eersteling der Engelsch West-Indische Koloniën.

(Vervolg).

EEN der Europeesche ingezetenen hier is sinds een kleine 30 jaar alles aan het verzamelen, wat uit den Caraïben-tijd dagteekent. De in vitrines tentoongestelde verzameling deed me op het eerste gezicht denken aan vondsten in Europa uit het steentijdperk, maar deze zijn ook uit een steentijdperk (al was dit zoo veel later), want de bewoners

ST. KITTS. BRIMSTONE HILL, NOORDZIJDE.
GEZICHT OP DE „PRINCE OF WALES”-BATTERIJ.

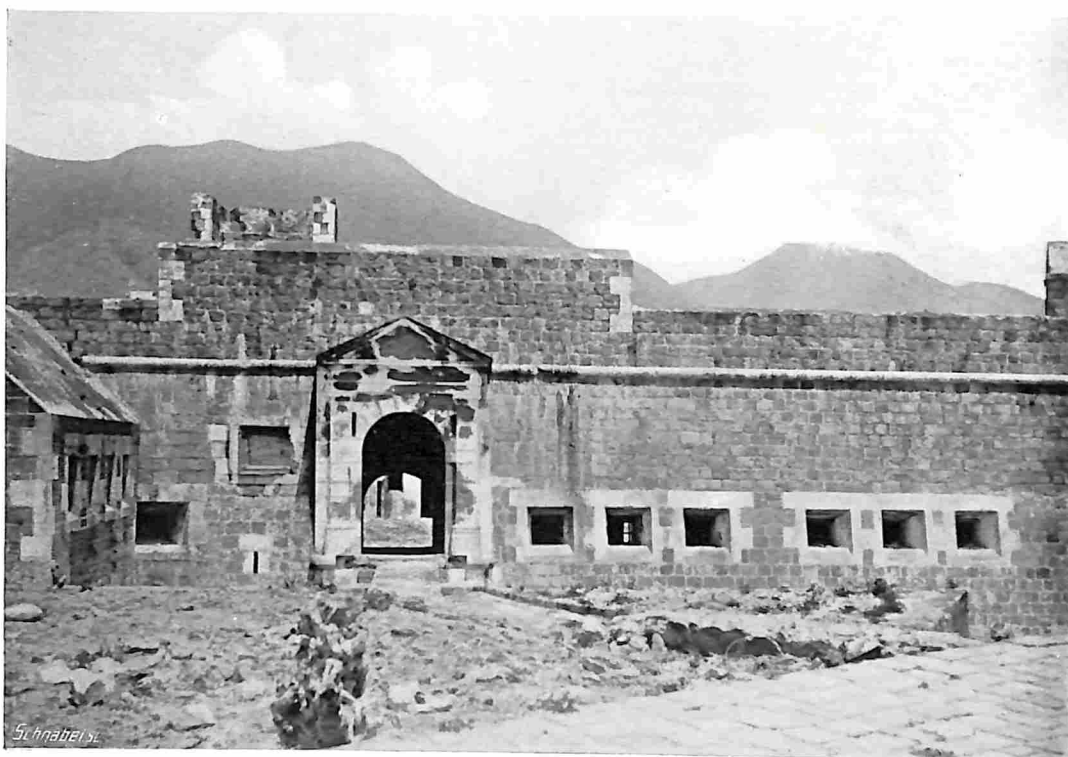
hier kenden het ijzer evenmin. Men ziet er wrijfsteenen en stampblokken voor het malen van graan, bijlen, messen, lanspunten, doorboorde steenen om vischnetten te verzwaren, ja, wat al niet. Ik ried den eigenaar aan zich in verbinding te stellen met 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden. Met den bouw van een spoorweg voor de nieuwe suikerfabriek, welke baan, door heuvels en over ravijnen loopende, veel grondverzet vordert, komen van tijd tot tijd meerdere voorwerpen voor den dag. Zoo b.v. een paar weken geleden een skelet, dat echter door onhandigheid van den vinder en door grondverschuiving geheel beschadigd werd. Zoo juist is een aarden pot gevonden, gelukkig volkomen gaaf. Ze is donkerbruin, grof-afgewerkt en heeft twee ooren en een wijde ruwe tuit en is van boven open. Buiten op deze drinkkom, welke ongeveer 1½ d.M. hoog is met een diameter van circa 2 d.M., waren nog duidelijk sporen aanwezig van aanraking met een rookend vuur. Behalve de kom vond men alleen 2 menselijke kiezen en 1 voortand. De kroon der kiezen bleek flink afgesleten te zijn en wij verdiepten ons in gissingen wat het voedsel dier oorspronkelijke bewoners geweest kon zijn. Misschien waren die Caraïben cannibalen, zooals dikwijls beweerd wordt.

Onze verzamelaar legde ons uit, dat de Caraïben hunne lijen in gehurkte houding begroeven met de armen over de borst gekruist en het gelaat naar het Oosten gewend. Vlak voor hen stonden dan 2 aarden vaten, het eene met voedsel en het andere met water gevuld om de goden gunstig te stemmen. Het was nu zoo'n waterkom, welke men opgegraven had. Van de andere, noch van beenderen was iets te vinden.

De losse, zandige grond van St. Kitts is uitmuntend en zeer vruchtbaar maar eischt een overvloedigen regenval. In de heuvels van het binnenland zijn massa's bronnen en de verschillende suiker- en katoen-ondernemingen hebben evengoed als de stadjes hun waterleiding. Bij voldoende of zelfs overvloedigen regenval is de oogst vooral aan suiker en katoen prachtig, beter dan in de andere eilanden, omdat overtollig water door helling der terreinen zoo uiterst makkelijk wegloopt of door den poreuzen grond wordt geabsorbeerd. Wat de geschiedschrijver Richard Bome in 1672 van St. Christopher wist te vertellen, is nog altijd waar:

„The land lieth high and mountainous in the midst from which springeth several Rivers, which oft-times by reason of the Raines that falleth down the mountaines, are overflown to the detriment of the inhabitants”.

De bedding van vrijwel alle riviertjes is het geheele jaar droog, alleen na groote regenbuien werken zij. De z.g. „wash” stroomt dan met onstuimig geweld naar beneden en doet veel kwaad aan het te velde staand gewas. Deze beddingen, „gut” geheeten (er is ook een „Holland Gut” onder de vele) zijn uren na het vallen van een zware bui ergens in het binnenland geheel ondoorwaadbaar. Een voet hooge muur van water, gras, struiken, ja zelfs boompjes meevoerend en bruin van zand, stort zich bruisend naar beneden.

ST. KITTS. BRIMSTONE HILL. DE CITADEL.

Foto Haagsch Ill. Bureau.

DE INTERNATIONALE TENTOONSTELLING TE TILBURG.

DE FLORA-AFDEELING, EEN DER AANTREKKELIJKSTE HOEKJES VAN HET TENTOONSTELLINGSTERREIN.

Droog zijnde ziet de „gut” er volkomen onschadelijk uit en bevat alleen rul zand, spaarzaam met dor gras en struikgewas begroeid, een dorado voor schapen en geiten. Waar zij den grooten rijweg doorsnijden is hun bedding natuurlijk ter dege geplaveid. Eens, op 12 Januari 1880, heeft zoo'n gut een vreeselijke catastrofe veroorzaakt. Na een gansche week van regen was de losse zandgrond aan den voet van een achter het havenstadje Basseterre gelegen heuvel (Monkey Hill, 1100 voet hoog) zoo oververzadigd van vocht en zoo papperig geworden, dat een wolkbreuk aan het eind van die periode geweldige massa's zand kon meevoeren, waardoor de gewone waterafvoer spoedig verstopt raakte en de stroom zich door de stad stortte. Aangezien het plaatsje op een helling ligt, liep het water in dolle vaart naar zee vele menschen meeslepend.

Hier voerde de stroom langs de kust die ongelukkigen verder en gelukkig kon men hoogerop, waar men de drenkelingen gewaar werd, door het uitzetten van roeibootten nog verscheidene van hen redden. In het geheel kwamen 231 menschen om, waarvan slechts 101 op het kerkhof begraven konden worden, waar een monument nu aan die droeve gebeurtenis herinnert. Op het marktplein lag een 3 voet hoge massa zand, verscheidene lijken bedekkende.

Wel is St. Kitts door vele ongelukken geteisterd, al is men gelukkig voor aardbevingen en vulcanische uitbarstingen gespaard gebleven. Van de voornaamste orkanen noemen wij slechts die uit de voorgaande eeuw n.l. 1804, 1813, 1819, 1837, 1850, 1871 en 1899. Zouden wij afgaande op deze reeks, spoedig een nieuwen te verwachten hebben?

Dan was er nog hier in het hoofdstadje Basseterre een groote brand in 1867, die natuurlijk in die dagen van gebrekkige brandweerorganisatie verschrikkelijk was. Het geheele van hout gebouwde plaatsje brandde af. Bij den opbouw was de overheid helaas niet streng genoeg in het geven van aanwijzingen. Men bouwde haast-je, rep-je, de boel weer op.

Een solieden steenen onderbouw heeft men met hout verder opgetrokken in de meest bizarre vormen. En daaraan werd toen den naam woning gegeven. Zelfs de gegoeden leven in huizen, die er allesbehalve geriefelijk of net uitzien. Nieuwe huizen worden niet gebouwd en men moet dus wel in die bijkans vervelooze woningen trekken. De hier geborenen zien er weinig in, doen hun best ook niet om iets beters te maken of te krijgen, ja onderhoud is, naar ik het wel heb, den meesten hunner een gruwel. Zóó duur is het onderhoud van huizen zeker niet, trouwens de nette woningen in het naburige (Nederlandsche) eiland Saba bewijzen, dat het ook voor minder gegoeden niet onmogelijk is een huis in fatsoenlijken staat te houden.

Voeg bij deze slordigheid nog de armoede, waarin het eiland de laatste vijftien jaren vervallen is en gij kunt u een voorstelling maken van den sjoelen indruk, dien dit stadje maakt. De straten zijn breed en vrij goed onderhouden, maar de sanitaire toestand van huizen en erven is middeleeuwsch en het is te verwonderen, dat er niet wat meer aan verbetering en verfraaiing gedaan wordt

nu de gouvernementskas de laatste jaren in zoo'n goede toestand verkeert. Sparen! is de leus en aan noodzakelijke verbeteringen, aanleg van een rioolstelsel, betere bestrijding der muskieten- en vliegenplaag denkt men niet. De blanke geeft wel een ongelukkig voorbeeld aan zijn zwarten broeder!

Ik was indertijd uiterst verbaasd te hooren, dat het kleine Basseterre 10.000 inwoners telt en had haar op nooit meer dan 3 à 4000 geschat. Tusschen de grootere erven n.l. liggen de negerhutjes bij hoopen. In één klein vertrek (raam en deuren stijf dicht natuurlijk) slapen soms wel 7 of 8 personen en voor doctoren en geestelijken is armenbezoek een straf gelijk.

Wat een geluk, dat, dank altijd waienden zeewind en drogen grond, het klimaat werkelijk gezond is, want wonen in de stad is niet bepaald een genot.

Buiten de stad is het overall mooi en het landschap met schilderachtige kijkjes op zee en bouwland en heuvel en bosch noodt ons tot een bezoek. Er is een goede hoofdweg rondom het eiland 31 Eng. mijl lang (1 Eng. mijl = 1609 meter) met talrijke binnenwegen, die u voeren naar de „in the country” in en tusschen de heuvels gelegen suikeren katoenondernemingen. Door de zachte helling van het terrein is van den hoofdweg een ruim uitzicht naar alle windstreken te genieten. Er wordt veel gereden en een mooie wel aan te bevelen rijtoer is in den morgen langs de Oostkust, waar men dan volop geniet van uitzichten over de zich bevallig slingerende kust.

Links van ons rijst bouwland (steeds katoen en suikerriet) langzaam tegen de heuvels op, en daalt, rechts heel geleidelijk naar zee af. Tot zoo hoog mogelijk wordt het suikerriet gekweekt, daarboven groeit op de steile hellingen slechts gras en struiken, terwijl nog hoogerop de heuvels tot hun top met boomen dichtbegroeid zijn. Hier en daar staat eenzaam en verlaten te midden van wuivende rietvelden de ruïne van een oud suikerfabriekje, meestal het steenen onderstuk zijnde van een windmolen; soms is het een schoorsteen, een aanwijzing, dat men het hier eenigszins meer modern ingericht had, dat er zelfs stoom was. Vóór dien werd het riet slechts in windmolens vermalen. Hoe vreemd doen die ruïnes zoo hoog in de lucht, hoe droomerig staan zij daar ver van eenige menschelijke woning, ver van gebaande wegen; het is bouwland, niets dan bouwland zoo ver het oog reikt. En het wekt onze bewondering te weten hoe men het zware riet langs steile hellingen en slechtgebaande paden naar de fabriek moest voeren. Wel had men in dien tijd karren, maar wat kan een kar vervoeren in zulk een terrein; een leege kar met ossen bespannen heeft al moeite zich omhoog te werken. Soms treft men hier en daar op den estate een „belfry” aan, een circa 20 voet hoogen ruwgebouwde klokketoren, waarin een bel de werktijden regelde voor de in de velden arbeidende slaven. Rechts beneden ons strekt zich de blauwe Oceaan uit en kunnen wij duidelijk riffen onderscheiden, die onder een scherpen hoek op de kust staan en, even onder de oppervlakte van het water blijvende, vrij ver in zee uitloopen.

De branding is te gevaarlijk voor baden, zelfs voor de visscherij

Foto R. Tepe.

DE KORENBLOEM.

en daar er hier noch ergens op de Oostkust der West-Indische eilanden een haven van eenig belang is, wordt de zee niet bevaren en nooit is daar eenig teeken van een schip te bespeuren. Lucht, water en vogels, maar rookpluim noch zeil.

Bij helderen dag zijn rechts vooruit, in het Noorden de omtrekken van St. Martin en St. Bartholomé te onderscheiden en bij het eerste eiland denken we onwillekeurig aan de dagen van Hollands roem ter zee, aan ontdekkingsreizen en ondernemingsgeest onzer stoere voorzaten en aan het Hollandsch kanon, dat toen ook een woordje meesprak in de West-Indische wateren.

St. Martin, naar we weten, is half Nederlandsch, half Fransch en niet onaardig is de anecdote, die ons verhaalt hoe de verdeeling van het eiland tot stand kwam.

Een Franschman en een Hollander, aldaar tegelijkertijd voet aan wal zettende, kwamen tot een eigenaardig en zeker niet alledaagsch verdeelingsplan. Zij besloten ieder voor zich en wel in tegengestelde richting, het eiland rond te wandelen van een zeker punt aan de Oostkust af en het eiland dan in tweeën te deelen door een lijn getrokken tusschen de punten van uitgang en samenkomst. De Franschman, met eene vlugheid, zijn ras eigen, wandelde het grootste gedeelte van het eiland af, terwijl de stoere, maar bedachtzame Hollander met den scherp blik van den geboren kolonist het wel is waar kleinste, maar tevens beste deel had rondgewandeld.

Dies kreeg Frankrijk het hooge en droge en Holland het lage deel van het eiland, rijk aan kostelijke zoutpannen.

Het eiland was oorspronkelijk in handen van Fransche boekaniers, daarna veroverde Spanje het (1640) en in 1648 kwam de verdeeling tusschen Frankrijk en Holland tot stand. Men zegt, dat de eerste Hollandsche kolonisten aangebracht werden door niemand minder dan door Michiel Adriaansz. de Ruyter, die toen juist in de West-Indische wateren kruiste. Grappig is dat broederlijk samen voorkomen van Fransche en Hollandsche namen. Men vindt er de „Baie d'Orient", de „Anse de la Grande Case", evengoed als een „Zuiderzee".

Onzen tocht rondom het eiland verder Noordwaarts vervolgende, ontmoeten we eerst de Black Rocks.

(Slot vclgt).

J. H.

DE KORENBLOEM.

.....die bloeit in 't blauw naar boven
dat is haar groote roem.

ADEMA VAN SCHELTEMA.

DAT is haar roem! Een roem die ook in stedelingen heerlijke gedachten van den zomer wekt. Een der meest algemeen bekende planten die nu gekweekt in tal van andere vormen vele huiskamers versiert, in menig stadstuintje voorkomt en daar het verlangen der menschen wakker houdt naar natuur en het moois van buiten!

De wilde korenbloem is in haar gratie-volle samengesteldheid dan ook werkelijk een der mooiste wilde bloemen en haar algemeenheid heeft haar overal bekend gemaakt.

„Roggebloem" heet zij hier en daar en die naam is nog juister want het schijnt wel dat ze zich het meest op haar plaats voelt onder de rijzige halmen der rogge. Op de zandige bouwlanden waar de roggeveldeu golven als vruchtbare zeeën vindt men in Juli bijna overal naast het andere onkruid deze sierlijke blauwe bloem.

De fijn behaarde, grijsachtige blaadjes, de grijze eveneens behaarde stengels doen in een bouquet zoo mooi eenvoudig met hun „hoofdjes" van blauwe bloemen!

Ik waag het bijna niet van deze sierlijke lieveling aller natuur-liefhebbers wat minder goeds te vertellen doch gelukkig is haar misdaad niet van de ergste soort en waar ik nu eenmaal op die akkers het meeste geniet, die rijke oogst voorspellen, moet ik toch ook die zijde van haar bloemenleventje aanroeren. De korenbloem is een onkruid en de strijd tegen alle onkruiden is meestal moeilijk; toch moet ze tenslotte in ons voordeel beslist worden. „Zulke boeren gunnen dus zelfs zulke mooie planten het leven niet!" Maak u niet ongerust, lezer, de strijders zijn vaak nog te gemakzuchtig, de strijd is dikwijls ook nog te zwaar, uw korenbloem zal nog niet verdwijnen evenmin als zoovele andere onkruiden die meeëten van hetgeen uw voedsel behoort te worden.

De groei en de talrijkheid dezer planten wordt begunstigd door de volgende factoren. Het gebruik van kalk in straatvuil, slakkenmeel, en kalkpuin of bemestingskalk bevordert hun groei. Het zaaizaad van de rogge wordt dikwijls nog veel te weinig gezuiverd, zoodat men rogge zaiende, dit onkruid erbij zaait en als dit veel voorkomt kan de schade groot zijn want het is nu eenmaal zoo: „onkruid vergaat niet", de cultuurplant wel. Men heeft ook reeds beproefd door oplossingen van ijzervitriool over het veld te sproeien in Maart, de korenbloem te dooden, doch dergelijke middelen zijn kostbaar, doordat ze veel arbeid eischen en voorkomen is ook hier weer het beste, zuiver zaaizaad! En vruchtwisseling! Bouwt men ieder jaar op hetzelfde veld rogge en zaait men dan nog eigengewonnen zaaizaad zoo dikwijls nog geschiedt, dan wordt de kwaal steeds erger en bouwt men langzamerhand in hoofdzaak korenbloemen, hetgeen op vele plaatsen bijna wel het geval schijnt te zijn. Is het land goed schoon door aardappelverbouw bij voorbeeld en gebruikt men dan schoon zaaizaad, dan wordt men het kwaad spoedig te baas.

Vergeef mij lezer, die wandelende, de korenbloem zoo vaak bewonderd hebt, dat ik hier sprak van „kwaad". Het is een mooi kwaad. Zoo ongeveer iets dergelijks alsof gij in uw portemonnaie tientjes dacht te hebben en er mooie glimmende koperen knoopjes in ontdekt. Ge bewondert die knoopjes en laat er uw kinderen mede spelen maar ge probeert toch te zorgen dat er wat anders dan knoopjes komen.

De nuttigheidsidee der menschen zegepraalt ook op andere wijze dan alleen door bestrijding. Het schijnt dat de pharmaceuten er raad op weten en er in hun laboratoria wat uit brouwen, uit koken kunnen dat weer nuttig is. Ik vernam zulks mondeling maar kon er in de litteratuur niets vinden. Wellicht dat een ander Buiten-lezer ons daarover kan inlichten. B.

Persbureau Vaz Dias.

BEZOEK VAN KONINGIN WILHELMINA
AAN DE TENTOONSTELLING TE SITTARD.